

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

Felelős szerkesztő: Jankovics József

A szerkesztésben részt vesznek:

Kozocsa Sándor, Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest I., Országház u. 30. I/41. H–1014

Telefon: 155–9930, 175–9011/126-os mellék

Postacím: Budapest, Pf. 34. H–1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Megjelent
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
és az
Illyés Közalapítvány
támogatásával.

TARTALOM

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet 1988	5
Magyar nyelvészet 1988	167
Magyar néprajz 1988	195

A hungarológia hírei

A Társaság szervezeti élete

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság vezetőségi ülése	241
--	-----

Nekrológ

Erkki Itkonen (1913–1992)	243
---------------------------------	-----

Tudományos ülések, konferenciák

Extázis–álom–látomás	246
----------------------------	-----

Névmutató	249
-----------------	-----

zett körszínház megépítése után lett. Ennek a társulatnak a műsorát, repertoárját elemzi a dolgozat a harmincas években bekövetkezett anyagi és művészi színvonalbeli hanyatlásig.

Laczkó András *Írók, művészek és Kaposvár* című írása kisebb-nagyobb mozaikokból áll össze: a város és a megye vonzáskörében élt írók, művészek életére, tevékenységére vonatkozó, jobbára ismeretlen adatokat tartalmazó közlések révén. Olvashatunk *A mellőzött író* címen Kónyi Jánosról, Berzsenyi Dániel és Sárközy István főszolgabíró kapcsolatáról, Roboz Istvánnak, a Somogy című lap szerkesztőjének életéről, *Az első kaposvári poetrináról*, Kisfaludy Ataláról, s szintén költő lányáról, Szalay Fruzsínáról, Kiss József kaposvári ünnepléséről, majd több írás is foglalkozik Rippl-Rónai József és a kaposváriak kapcsolatával, Adyhoz fűződő barátságával, végül pedig Takáts Gyuláról szóló emlékezőket találunk a kötetben. Laczkó András a reformkortól kezdődően tud új és új adatokat szolgáltatni Kaposvár és Somogy irodalmi életének megismertetéséhez, s ezek az ismeretek természetesen nem csupán helyi jelentőségűek.

Ny. J.

Tardy Lajos: Kaukázusi magyar tükrök.

Magyarok, grúzok, cserkeszek a kezdetektől 1848-ig. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 383 l. (Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 20.)

A hazai átlagolvasó számára egzotikus területek történelme, a romantikus hagyományokból továbbélően a „keleti emberekkel” mint a természeti, a kulturált (de nem civilizált) emberekkel való kapcsolatok léte, története mindig érdekes olvasmány. Tardy Lajos persze szigorúan tudományos igénnyel, felkészültséggel szánta életét a kaukázusi népek, főleg a grúzok és a magyarok érintkezései históriája megírásának, stílusában a „mesélő történész” „ars historicáját” valósítja meg. Erre persze tudományterületének több hiánya kényszeríti is.

Ezeknek a népeknek magyarul megírt, vagy magyarra fordított története alig van, vagy egyáltalán nincs. Ugyancsak hiányosak, nem feltártak, de nagy valószínűséggel nincsenek is kellő mennyiségben források; különösen ami a kezdeteket, a középkort és a korai újkort illeti. Jóllehet a kötet fele erről az időről szól, megfigyelhető az a változás, amely a szerző tárgyalásmódjában bekövetkezik a török Magyarországról történt kiűzése utáni idők eseményeinek elmondásakor: ez előtt egy forrás rövid említését a grúz, illetve az európai történelemről írt kisebb dolgozat követ, ami csak részben szükséges, ha könyvét a szakembereknek írta, s az Akadémiai Kiadó adja ki. Amint több forrás áll rendelkezésre, az előadásmód tárgyilagos, forrásközelibb.

A Mohács előtti kapcsolattörténet nagyon eseményszegény, így ez a fejezet jórészt Grúzia, Magyarország és a Török Birodalom története. A XVI–XVII. század már hálásabb téma, bár itt sem igazán a kapcsolatok történetéről van szó, sokkal inkább arról a nem kevésbé érdekes kérdésről, hogy az adott kor elbeszélő forrásai mit tudnak ezekről a területekről. A harmadik rész (a török kiűzésétől 1848-ig) már csaknem teljesen kapcsolattörténet.

Georgia történetének régóta tervezett megírása, s kiadása majd sokat elvesz e kötet érdekességéből, ám addig mindenképpen hiánypótló műként kell kezelnünk.

Monok István

Tarnóc Márton: Kettőstükör.

Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1988. 441 l.

Tarnóc Márton tanulmánykötete gyűjteményes kötet: a szerző felvette mindazon meghatározó dolgozatát, amely fő kutatási területe, a régi magyar irodalom tárgyában, illetve annak művelőiről 1970 és 1985 között született.

Tanulmányigényű kötetbevezető írások, folyóiratközlemények, előadások szövegeit olvashatjuk, emlékbeszéd, köszöntő, nekrológ társaságában. Ezáltal könyve nemcsak tudományos érdeklődése irányait mutatja, hanem felfedi szakmai vonzalmait, kötődéseit is.

Tarnóc Márton irodalomtörténeti munkássága Bethlen Gábortól Tótfalusi Kis Miklósig ível, de középpontjában a 17. század első felének magyar prózája áll. Pázmánnyal többször is foglalkozott, szövegkiadásai révén alaposan elmélyedt az életműben, annak pedagógiai, iskolaszervezési, retorikai összetevőit elemezte, miáltal a „bíboros Ciceró” műveltségisményének mozaikját is sikerült egyberaknia. Ugyancsak filozófiai és retorikai kérdéseket tárgyal a Geleji Katona Istvánról, s a Justus Lipsius magyar megszólaltatójáról, Laskai Jánosról szóló, az első megjelenése idején tudománytörténeti szempontból rendkívül jelentős dolgozat. Felfedezés értékű volt Lippay János – kinek úttörő szerepe volt a mezőgazdasági, s azon belül a magyar kertészeti szaknyelv kialakításában – prózastílusának értő bemutatása. Kutatásai során Tarnóc kitekintett a 20. századra is, két hatástörténeti tanulmánya József Attila és Kodály Zoltán régi magyar irodalmi érdeklődését vizsgálja. Közülük a Kodályról szóló igen fontos eredményekkel szolgál. Nemcsak a zeneszerző régi magyar irodalmi vonatkozású írásait veszi figyelembe, hanem Kodály könyveiben fennmaradt marginális megjegyzéseit is hasznosítja. Arra adván választ ezáltal, hogy miként olvasta Kodály a régi magyar irodalmat, milyen volt viszonya a nyelvhez, milyen zenei értékeket látott alkotásaiban, s mely művek inspirálták saját művészeté alakításában.

Tarnóc Márton egyetemi oktatói és tudományos kutatói pályafutása során többször is vállalkozott olyan feladatok elvégzésére, amelyeket általában nem szívesen vállalnak. Az irodalomtörténet-írás történetét, folyamatait, vállalkozásait, eredményeit és alkotóit számbavevő írásaiban, ismertetéseiben a teljes szakma mély és átfogó ismerete tükröződik. Ezen tudását, személyes élményeit mozgósítja jól akkor is, ha elődökről, kollégákról kell portrét felvázolnia (Riedl Frigyes, Waldapfel József), köszöntőt (Bán Imre), vagy nekrológot (Mezey László) írnia.

J. J.